

Sviloprejka - od jajčeca do metulja

 Aktivnosti v korist in podporo zdravju, skladno s temeljnimi načeli gibanja Rdečega križa ter cilji Medobčinske LAS Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž igrajo osrednjo vlogo pri izvajanju našega poslanstva.

 Posebno pozornost in skrb pa v Rdečem križu namenjamo mladim. Vključiti jih želimo v vse programe ter jih tako seznaniti z našimi dejavnostmi in organiziranostjo. Misel, da mora biti mlad človek telesno, psihično in duhovno aktiven, da lahko kasneje ustvarjalno in odgovorno poseže v življenje, je v nas že pred dvema desetletjema zbudila željo, da za mlade organiziramo delavnice in tabore, v katerih bodo dejavnosti dajale vsakemu udeležencu možnost, da preživi prijetne in aktivne trenutke med svojimi vrstniki, se na nekem področju izkaže in potrdi, pokažejo pa se tudi njegove sposobnosti, interesi, nadarjenost. Danes, ko vrsta navad ogroža človekovo življenje, so ti projekti nadvse pomembni in prav je, da sodelujemo po svojih zmožnostih. Če otroke vključimo v aktivnosti za doseganje zdravega načina življenja že v zgodnjem obdobju, se bodo ob pojavu posameznega problema odzvali učinkovito in pravilno.

 Vrtci na območju občin Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž sodelujemo preko dejavnosti Mali raziskovalec, v nekaterih vrtcih so urejeni zdravstveno vzgojni kotički, večkrat smo sodelovali v raznih projektih. V šolskem letu 2019/2020 je bil v Vrtcu Ormož izpeljan projekt *Sviloprejka - od jajčeca do metulja*, ki smo ga zaključili v začetku šolskega leta 2020/2021.

Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad.¹

Ker tudi majhni otroci v povprečju čedalje več prostega časa posvetijo tehničnim igračam in se težko odlepijo od računalniškega zaslona, je še toliko bolj pomembno, da jim znamo naravo približati ter jim omogočiti, da se z njo še bolj povežejo z lastno izkušnjo in doživetjem, na katerega se odzivajo s čustvi, vanj so vključena čutila ... Verjetno so živali tiste, ki otroke pritegnejo bolj kot rastline. Pomembno pri tem je gibanje, zraven tega pa sta spoznavanje in še bolj ukvarjanje z živaljo napolnjena s čustvi: z zanimanjem, s privlačnostjo, presenečenjem, z veseljem, pa tudi s strahom, z neprijetnostjo, včasih celo z gnusom ... Strah pred nekaterimi skupinami živali (žuželkami, plazilci in dvoživkami) je delno povezan z naravnim strahom, z leti pa je lahko potenciran zaradi splošnega odnosa ljudi do njih (ki pa ga je z lastno pozitivno izkušnjo možno tudi odpraviti, premagati). Otroke zelo pritegne tudi osebni odnos do vsebine, ki mu jo predstavi odrasli. Če jim razlaga z žarom, jih bo gotovo potegnil za seboj.

¹ Kurikulum za vrtce, 2017.

Dve tretjini opisanih živalskih vrst predstavljajo žuželke. So starejše kot človeštvo, prve so se pojavile v zemeljskem starem veku in vrhunec razvoja dosegle v karbonu – pred 359 do 299 milijoni let. Ljudi v enaki meri očarajo, kot plašijo. Skrbijo za ravnovesje v naravi, so osnovna prehrana mnogim živalim in pomembne opraševalke.

Žuželke delimo v 29 redov, po številu največjo skupino predstavljajo hrošči, na drugem mestu pa so metulji, ki so znanstveno ime Lepidoptera (gr. *lepid* – luskast in gr. *pteron* – krilo) dobili po tem, da imajo celo telo, predvsem pa krila, poraščena z drobnimi luskicami, kar jih jasno ločuje od ostalih skupin žuželk.

Razpoznavni znak metuljev so štiri krila, kijaste tipalnice in sesalo, ki je zvito pod glavo, ko se ne hranijo. Tipalnice na glavi nočnih metuljev so bolj košate od dnevnih. Za metulje, delimo jih na nočne in dnevne, je značilna popolna preobrazba, za nočne metulje pa tudi tvorba zapredkov – kokonov, ki služijo za zaščito med procesom preobrazbe v odraslo žival.

Sviloprejka je nočni metulj, iz zapredka katerega pridobivajo svilo. Gosenica se hrani z listjem bele murve, iz obustnih žlez pa izloča tekočo svilo, ki se na zraku strdi.

Človek, živali in rastline imajo svoj življenjski krog in življenje pri različnih živih bitjih traja različno dolgo. Otroci iz ormoškega vrtca so spremljali razvojni krog sviloprejke – z lastnim raziskovanjem so širili svoje znanje o življenju metulja, ki je bil v svoji prvotni domovini, Kitajski, več tisočletij dobro varovana skrivnost.

Gajčeca sviloprejk nam je posredovala dr. Rebeka Lucijana Berčič, ustanoviteljica Inštituta za svilogojstvo in svilarstvo, zasebnega zavoda za raziskave iz Maribora.

Murvino listje, edina hrana sviloprejkam, je bilo vsak dan nabrano v Veliki Nedelji. Tam so gosenice tudi »preživljale konce tednov«, ko v vrtcu ni bilo nikogar.

Sviloprejke v vrtcu²

Karl Gløersen je zapisal: »Ne postanemo pametni od tega, kar smo slišali, temveč od tega, kar smo doživeli.«

U času lanskih poletnih počitnic sem dobila s strani Maje Botolin Vaupotič zanimivo ponudbo glede sodelovanja v projektu na temo sviloprejke. Z Majo sva sodelovali tudi pri razvoju obogatitvene dejavnosti Mali raziskovalec. V vrtcih njeno delo ter sodelovanje z vrtci cenimo in vemo, da je strokovno in nadvse zanimivo za naše predšolske otroke.

S projektom sem seznanila ravnateljico vrtca in sodelavke. Na prvem oddelčnem roditeljskem sestanku sem s projektom seznanila tudi starše, ki so bili nad projektom zelo navdušeni. S sodelavko Sabino sva v izvedbeno pripravo projekta zapisali sledeče cilje:

- otrok odkriva, da živa bitja iz okolja nekaj sprejemajo in v okolje nekaj oddajajo,
- spodbujanje interesa za natančno opazovanje in beleženje razvoja metulja sviloprejke,
- otrok spoznava in raziskuje rastlinski svet v svoji okolici – išče drevo murve,
- otrok spoznava odnos med vzrokom in posledico,
- otrok razvija občutek za čas: včeraj, danes, jutri in usvaja imena dni v tednu.

² Stanka Špindler, dipl. vzgojiteljica

Szvedba projekta je bila načrtovana v mesecu aprilu, a je bila zaradi koronavirusa prestavljena v mesec junij. V tem času je bilo v skupini prisotnih manj otrok, ki so imeli veliko možnosti za opazovanje in individualno podajanje svojih občutenj in zaznav glede razvoja sviloprejk. Zadnjih štirinajst dni so razvoj sviloprejk spremljali tudi otroci, ki so bili glede na poletne mesece in zmanjšanje števila prisotnih otrok v vrtcu razporejeni v našo skupino.

V začetku junija nam je Maja prinesla komaj izlegle gosence. Seznanila nas je s potekom razvoja, prinesla nekaj primerov kokonov, metuljev sviloprejk, knjigo, v kateri so zapisane značilnosti razvoja, in hrano za gosence - liste mladih murv.

Gosence smo sprejeli kot majhne otroke novince, ki jim v začetku privajanja na novo okolje nudimo posebno zavetje in izkazujemo skrb za dobro počutje. Škatlo z mladimi majhnimi gosenicami smo v igralnici imeli na vidnem mestu. Izbrali smo primerno mesto s primerno svetlobo in temperaturo. Gosence so imele redne obroke v času naših obrokov in še dodatne v popoldanskem in večernem času. Otroci so jim na majhne koščke pripravljali liste murv in bili pazljivi v času čiščenja, da katere izmed gosenic nismo vrgli v koš. Otroci so gosence preštevali, jih božali in izkazovali veliko željo, da bi čimprej videli metulje. Peli so jim pesmico Gosenica je lezla, in ko so gosence bile velike nekaj centimetrov, so jih tudi poimenovali. V začetku razvoja je bilo dnevno rast komaj zaznati. Po prvi vrnitvi gosenic iz »vikenda pri Maji«, so otroci zaznali velik napredek v rasti. Vsak dan so gosence potrebovale tudi veliko hrane. Maja jim je dnevno prinašala sveže

liste murv. Sami smo želeli poskrbeti za hrano gosenic, zato smo se odpravili iskat drevesa murve. Hodili smo po naselju Hardek in mimoidoče spraševali, če vedo, kje raste drevo murve. Krajane smo spodbudili k razmišljanju in obujanju spominov, kje v naselju Hardek so nekoč rasle murve. Drevesa murve nismo našli, našli pa smo veliko cvetočih lip, ki so nam nudile opojen vonj in nežen zvok čebel. Bilo je res čarobno.

Naše gosenice so navdušile tudi čistilke vrtca, ki so jih nahranile zvečer, preden so zapustile vrtec. Prijetno je bilo opazovati otroke, kako so se trudili, da bi gosenicam prešteli noge, kako so primerjali gosenice med seboj in ko so izpostavljali skrb kaj bo, če bodo gosenice umrle. Na vse te teme smo strokovne delavke lahko

vodile z otroki individualne pogovore. Otroci so bili deležni cikla celotnega razvoja in nepozabni so trenutki zadovoljstva otrok, ki so bili deležni rojstva prvega metulja. Po vsakodnevnih opazovanjih so se med otroki razvijali pogovori o videnem in otroci so predvidevali, kaj se lahko zgodi jutri. Kot sem že omenila, so se začeli dopustniški dnevi in tudi zaposlene v vrtcu v skupini Prijatelji so se menjale. Sodelavka Sabina se je nadvse potrudila, da so lahko otroci aktivno sodelovali pri opazovanju razvoja sviloprejk. Otroci so sodelavkam podali nekaj informacij o skrbi za gosenice in tudi njih navdušili za sodelovanje in skupne pogovore.

Izkustveno učenje na osnovi opazovanj in čustvenega doživljanja nam ostane globoko v spominu in nas spodbuja k temu, da iščemo nove poti in želje po aktivnem sodelovalnem učenju. Hvala Maji in vsem, ki se trudijo, da imajo otroci možnost spoznavati lepote narave.

Dnevnik opazovanja razvoja metulja v vrtcu³

Prví teden (8.–12. 6. 2020)

Komaj izlegle gosenice smo dobili v ponedeljek, 8. 6. 2020. Njihovo rast smo opazovali do petka, 12. 6. 2020. Tako kot mi, skupina Prijatelji, so šle tudi gosenice v petek na vikend. Tekom prvega tedna smo jih hranili trikrat do štirikrat dnevno. Otroci so opazili njihovo dnevno rast ter potrebo ter željo po hranjenju s svežimi murvinimi listi.

Ponedeljek, 15. 6. 2020

Gosenice so se vrnile z vikenda, ki so ga preživele pri Maji.

Tam so bile zato, da ne bi bile same in bile bi lačne. Če ne bi imele hrane, bi umrle. (Maša, Zala)

V minulem tednu so bile manjše, sedaj so postale bolj velike kot so bile prej. (Maša, Timi).

Ker pojejo puno. (Maša)

Jejo liste od enega drevesa, kak se že reče ... murve. (Zala)

Ene, ko ne jejo, so še vedno majhne, tiste, ki vedno jejo, postanejo bolj velike. (Zala)

Torek, 16. 6. 2020

Interes za ogled gosenic je bil danes velik. Otroci so že zjutraj opazili, da so gosenice od včeraj vidno zrasle. Opazovali so, če se je katera že zabubila. Gosenice niso želele iz včerajšnjih listov v posodici na druge liste, ki so bili natrgani dan prej.

Gosenice so zadovoljne, ko jejo sveže liste. (Timi)

³ Izjave otrok so pisane v poševnem tisku in niso lektorirane.

Otroci so lahko videli, da so gosenice res izbirčne. Ko smo jim ponudili sveže liste, natrgane zjutraj, so se takoj preselile in zadovoljno jedle.

Sreda, 17. 6. 2020

Tekom dneva, predvsem pa v jutranjem času, so otroci opazovali gosenice. Ugotovili so, da so njihove glavice svetlejše. Otroci so osvojili pesem »gosenica«.

Fuj, kako so se gosenice pokakale. (Zala)

Ja seveda, ko pa teko jejo. (Maša)

Gosenice so začele spuščati prve nitke.

Četrtek, 18. 6. 2020

Joj, kako je tota vesela in gleda, če je katera tu notri pod listjem. (Zala med jutranjim opazovanjem z lupo)

Našli smo delčke od levitve.

Petek, 19. 6. 2020

Viden napredek v rasti. Zjutraj so bile gosenice vesele svežih listov. Našli smo delčke od levitve.

Ponedeljek, 22. 6. 2020

Uh, gosenice so postale zelo večje in debelejše. (Jure)

Gosenice so bile v koloni, glejte, zdaj pa plazijo ena po drugi in se zabavajo. Joj, kako so počasne. Ali jih lahko pobožamo? (Maša)

Gosenice so dvignile glave, da lahko gledajo otroke. (Elena)

Po Hardeku smo iskali drevo murve, a ga nismo našli. Opazili in vonjali pa smo mnogo lipovih dreves.

Torek, 23. 6. 2020

Danes so bile gosenice zelo umirjene in so malo jedle. Na listih smo opazili njihovo »kožo«, potekala je levitev. Vsi otroci so danes prvič okušali sadež murve. Vsem je okus ugajal, kljub temu, da so murve bile kisle.

Sreda, 24. 6. 2020

Ene so dale dol kožo, ene so bolj velike in debele. (Maša)

Gosenice so pojedle listke in so velike. Ene gosenice migajo, druge malo manj. (Jure)

Gosenice se levijo, izpadle so iz kože. Na listih so začele jesti, ker so zelo lačne. (Timi)

Jure je opazil, da so sadeži murve na vejicah, ki so bile v vodi, dozoreli. *Včeraj smo vse zrele potrgali, danes pa jih je spet bilo nekaj zrelih.* (Jure)

Četrtek, 25. 6. 2020

Praznik – gosenice so v Veliki Nedelji.

Petek, 26. 6. 2020

Danes so bili otroci skupine Prijatelji zraven otrok Radovedne bučke. Skupaj so jih opazovali, kako so bile aktivne. Ena deklica je rekla *za gosenico, ki je bila pri miru, da je zamrznila*. Dve deklici sta jim dali hrano. Poslušali smo tudi šum, ki nastaja ob hranjenju gosenic.

Ponedeljek, 29. 6. 2020

Ker so počitnice, so otroci skupine Prijatelji zraven otrok dveh starejših skupin (Radovedne bučke in Pedenjpedi). Otroci so povedali, kaj vse so si zapomnili o gosenicah sviloprejkah, in tako veliko zanimivih stvari predstavili otrokom drugih skupin. Gosenice so bile zelo aktivne.

Torek, 30. 6. 2020

Gosenice so ves čas jedle liste. Otroci so danes opazili, *kako se jim na »hrbtu« spreminja barva, da »to dihajo«*.

Sreda, 1. 7. 2020

Gosenice so začele »delati« kokone. Danes samo dve.

Četrtek, 2. 7. 2020

Žutraj so otroci ob prihodu v igralnico pogledali gosenice in prešteli, koliko se jih še pripravlja, da se zabubijo (okrog sebe »delajo« - pletejo niti). Prešteli so jih sedem, ena pa je bila že čisto v bubi. Tisti hip se je ena pripravljala na pripravljenem stojalu. Ena deklica je opazila, da so gosenice spremenile barvo – bela. Osem gosenic je še jedlo liste.

Petek, 3. 7. 2020

Do konca delovnega dne so ostale samo še štiri gosenice, ki so se plazile po stojalu, ostale so bile zapredene v kokone.

Sreda, 15. 7. 2020

Šzlegel se je prvi metulj, otroci so ga poimenovali *Flek*.

Četrtek, 16. 7. 2020

Žutraj so bili trije metulji. Samec in samica (otroci so samico poimenovali *Ana Liza*) sta se parila.

Petek, 17. 7. 2020

Žutraj smo »našli« jajčeca prvega para, 11 metuljev, 6 polnih kokonov.

Ponedeljek, 20. 7. 2020

Samo en kokon je še poln (največji). Jajčeca so že potemnela, ena samica je bila celo dopoldne nemirna, v času počitka otrok je bilo lepo vidno, kako je polagala jajčeca na stojalo.

Torek, 21. 7. 2020

En metulj je poginil, šest jih je bilo pri miru, štirje pari so se parili.

Slikovit opis razvojnega kroga sviloprejke najdemo v Kmetijskih in rokodelskih novicah iz leta 1859:

Svila.

Iz česa je lepi trak na tvojem klobuku? Iz česa je pisana, mehka ruta za tvojim vratom? Iz česa je oblačilo bogate gospe, ki se na solncu lepo spreminja?

Vse to je iz svile (žide).

Od kod pa je svila? Kako se neki dela? Smejal bi se ti, ko bi ti kdo rekel, da je napravljena iz vode, zraka in zemlje! Mislil bi, da se norca dela in da je to nemogoče – in vendar je tako!

Poslušaj, kako se ta reč godi. Človek se vé da ni v stanu, iz vode, zraka in zemlje svile narejati; vendar pa je to Bogu mogoče, in on k temu le dveh majhnih zernic potrebuje.

Pervo zernice je v sladki jagodi, ki je podobna malincam, in je bela ali pa rudeča. Imenuje se murba in ravno tako tudi drevo, na katerem raste. Majhno zernice pride v zemljo, kali in rasti začne. Pridno serka svoj živež, ki je voda, zrak in zemlja, in iz njega dela v tla terdne korenine, na kviško pa iz zemlje deblo, veje, perje, popke, cvetje in iz cvetja jagode. Od kod pa se vendar svila nareja ?

K temu je treba še drugega zernica, ki je še manje od prvega. Ljubi Bog že poskerbi, da na drevo pride. To zernice, ki je dosti manje kot pšeno, je jajčice. Obdano je s terdo lupinico in v sredi je mehko. Solnce je njegova mati, ono ga na murbini vejici zvali; le malo dni in kadar ga s svojimi žarki pregreje, se mehki sok v jajčicu spremeni v gosenčico, ki skerčena v njem leži. Tako majhina je, da ima v majhni lupinici dosti prostora. Toda kmalo se ji v nji začne tožiti; lakota se je loti, in želi si na hladno sapo kakor jetnik iz ječe. Kako pa bo iz terde lupine prišla? Ljubi Bog ji je dal dva terdna zoba, in s tema začne lupino grizti. Kmalo je toliko pregrize, da beli, svetli dan zagleda, in v pol dne toliko luknjico naredi, da se lahko iz temne ječe splazi. Zdaj se črna gosenčica odsope, se potegne in se veseli gorkega solnčica, prijetne sape in zelenega murbnega peresca. Po težkem delu pa tudi hudo lakoto čuti. Dve očesi na glavi ji kažeta živež, in s šestnajsterimi nogami, katerih šestero ima na sprednjem, desetero pa na zadnjem životu, leze na mlado, mehko peresce, ki je ravno kar iz popka pogledalo – in to je njeno kosilce. Zdaj noč in dan ne preneha žreti, da se ji trebušček napné, da bi komaj bilo, ji ga

s terto prevezati. In v resnici ji je kmalo koža pretesna; zato prestane žreti, pri miru obsedi, obledi in je viditi, kakor da bi bila bolna in bi poginiti hotla. Pa kmalo začne spet čudno z glavo viti in – glej! Koža ji je verh glave počila. Kmalo se cela gosenca iz nje izmota, in svoje staro oblačilo, ki ji je pretesno postalo, za sabo na veji pusti. Kaj pa, ali je morebiti zdaj naga? Kaj še! Nova koža ji je bila pod staro zrastla, preden je staro slekla. Novo oblačilo je lepše in tudi dosti širje, kot je bilo poprejšnje. Zdaj spet noč in dan neprenehoma žre, dokler ji koža na novo pretesna ne postane. In spet zaspi in se preobleče; in tako še dvakrat, toraj štirikrat stori. Nova koža je vselej svitlejša in večja od poprejšnje. Iz majčkine gosenci, ktero je bilo komaj viditi, ko je iz jajčica prilezla, je v šestih ali sedmih tednih zrastla gosenca velika in debela kot mazinec na roki, ter je iz sočnatega murbnega listja, kterega je požerla, veliko svilnatega soka v sebi naredila. Iz tega soka napravi tanko, svetlo nitko, jo na vejico pripne in okoli sebe zavije. Zdaj začne plesati, da je kaj. Na vse kraje se v kolobar verti, in tanke nitke prede ter napravi tako rekoč klopčič; vendar s tem razločkom, da se klopčič od znotrej začne navijati, – gosenca pa od zunaj proti sredi vije. Tako se sedem ali osem dni verti, in iz ene same nitke, ktera se nikoli ne preterga, naredi bel ali pa rumenkast podolgast meh, ki je kakega pol persta dolg. To prejo imenujemo mešiček, kokon ali galeto. Unanja preja kokona obstoji iz debelih, sosukanih niti; precej pod njimi pa se da odločiti tanka nitka, ki je kacih 900 čevljev dolga, in pravo, lepo svilo da. V sredi kokona pusti gosenca prazen prostorček, v kterega se po končanem delu trudna vleže. Šest tednov je žerla, štirikrat se je preoblekla, osem dni plesala, nit spredla in zmotala – na zadnje jo zaspanec prime. Zatorej se spet in zatorej zadnjikrat sleče; šestnajsterih nog ji tudi ni več treba, ker iz klopčiča nikamor ne more – zatoraj jih s hlačami vred odloži. V njenem kotiču je tamno; torej oči ne potrebuje in si jih izdere; tudi zoba, s kterima je marsikako peró požerla, sta ji odveč, in zato ju od sebe verže. Tako kožo in noge, oči in zoba k sebi na kup spravi, kakor tudi delavec, ki je celi teden pridno delal, o delapustu svoje topo orodje in umazano obleko odloži. Gosenca zaspi in je kakor mertva; brez glave in nog, brez ust in oči leži nepremakljiva. Mehka koža se čezdalje bol sterdi. Tamno je vse okoli nje; nobena sapica ne more do nje; v grobu leži in se ne premakne.⁴

⁴ APA: Kmetijske in rokodelske novice (26.10.1859), letnik 17, številka 43. URN:NBN:SI:DOC-8J99WXZR from <http://www.dlib.si>

MLA: Kmetijske in rokodelske novice. Jožef Blaznik, 26.10.1859. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-8J99WXZR>

Toda ravno zdaj, ko bi vsak mislil, da gosenca že dolgega žrenja trudna počiva, da spi ali je že celo mrtva, se pod terdo lupino puže — tako se namreč gosenca v tem stanu imenuje — čudne reči ž njo godé. V štirinajstih dneh lep metulj iz kokona prileze, v ktere ga se je bila gosenca zapredla. Na glavi se mu bliskate dve veliki očesi, dve kocasti tipavnicici od njega visite, v mehko kožuho vno ima život oblečen; štiri perutnice ima za letanje in šest nog za tekanje in sejo. Vse to kaže, da je namenjen, se v gorkem zraku v čisti božji sapi razveseljevati! Kako pa je prišel iz meha — iz ječe, v kateri je bil zapert? Njegove noge so preslabe, da bi stoterikrat prepleteno nit ž njimi pretergal; zob kar nima, in jeziček, ki ga ima, ni za drugo rabo, kakor zato, da med iz cvetlic serka. Gotovo bi bil moral v ječi, katero si je sam napravil, poginiti, ako bi mu Bog ne bil drugač pomagal. Iz svilnatega soka je gosenca meh napredla; ostala ji je pa še druga mokrota, katero je dozdej metulj v sebi ohranil. Kadar se je bil zgodil, je mokroto od sebe spustil in ona je pregrizla prejo in je jetniku vrata odperla, skozi katero je ročno izferčal.

Le malo svilnim metuljem, katere pri nas po hišah redimo, se to veselje pušča, ker luknja, skozi katero metulj iz tamne ječe zbeži, prejo razterga in jo pokvari, da ni za rabo. Metulji, ki izferče, se kmalo sparijo, in babice položijo po tri do pet sto jajčic na vejice murbnih dreves, ali kjer se po hišah rede, na platno ali papir, in iz teh jajčic se spet gosenci izvale. Druge puže pa z vročino umore; tankega konca poišejo, in več nitok v kup v močno nit spredejo in v štrene zvijó, katere barvajo, ter drage svilnate oblačila, lepe rute in pisane trake iz njih delajo.

Tako se je napravila svila iz gosencičnega svilnatega soka, ta sok iz murbnega perja, to pa iz zemlje, zraka in vode — toraj je draga svila postala iz zemlje, zraka in vode s pomočjo dveh zernic murbnega semena in metuljevega jajčka.

Svilni metulj ni tako lep, kot so drugi metulji. Po životu je sivkastorjav z malo bolj tamnim pasom, le njegove perutnice so malo pisane. Nihče bi metulju ne verjel, da kot gosenca tako lepe drage niti prede. Dasiravno pa je tako maloviden, vendar ljudje nobenega plemena metuljev tako ne čisljajo, kakor svilne metulje; njim zidajo hiše in sobe, njim drevesa sadé, celó življenje so nekdej zavolj njih v nevarnost postavljali, kar nam zgodovina starih časov pripoveduje.

Svila je bila nekdej tako draga, da celo neki rimski cesar, ki je bil gotovo najimenitniši mož v celem cesarstvu, cesarici ni bil v stanu svilnatega oblačila napraviti, kakor koli

nadležno ga je zanj prosila. Vzrok tega pa je bil, ker so svilo samo v silno daljni deželi Kini pridelovali, in je drugod ni bilo dobiti. Pri nas še zdaj svilne gosence in metulji pod milim nebom ne živijo, temuč jih moremo le v gorkih hišah rediti. Ravno tako tudi murb ni bilo pri nas, in so iz družih krajev k nam prinesene bile. Kitajci pa so imeli svilnih gosenc in murb na kupe, in ker je v njih deželi vedno gorko, jim ni bilo treba hiš za-nje delati in so le poletni in pozimi kokone z murb nabirali in svilo iz njih delali. Prodajali so jo, kakor je bilo že rečeno, silno drago, in da bi jim noben drug narod dobička ne kratil, je neki cesar zapovedal, da se mora vsak, kdorkoli iz dežele gre, natanko preiskati, ali ne nese morde svilnih metuljev, puž, gosenc ali jajčic sabo, in da se ima vsak, pri katerem bi se kaj tacega najdlo, precej umoriti. Tako se dolgo ni nikomur posrečilo, svilnih červičev iz Kitajskega unesti. Poslednjič sta si dva duhovna, ki sta bila na Kitajsko sveto vero oznanovat prišla, in sta po deželi sem ter tje hode dobro spazila, kako se mora s svilnimi červiči ravnati in svila pridelovati, serce storila, ter sta svoje palice zvotlila, in votline z jajčici svilnih gosenc napolnila. Ko sta šla iz dežele, so ju natanko vsa preiskali, na palice pa se ni nihče zmislil, ker ste bile od zunej poštene viditi. Tako so svilni červiči tudi v naše kraje prišli, in zdaj se že tudi pri nas obilno svile prideluje. Zato je pa tudi tako po ceni postala, da ima že skoraj vsak bodi si gospod ali kmet kaj svilnatega na sebi, in tako lahko z lastnimi očmi gleda, kako lepe reči je Bog iz vode, zraka in zemlje napravljati v stanu.⁵

⁵ APA: Kmetijske in rokodelske novice (02.11.1859), letnik 17, številka 44. URN:NBN:SI:DOC-WYH6CCRD from <http://www.dlib.si>

MLA: Kmetijske in rokodelske novice. Jožef Blaznik, 02.11.1859. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-WYH6CCRD>

Šviloprejka – od jajčeca do metulja

Izdala:

Medobčinska lokalna akcijska skupina za preprečevanje zasvojenosti na področju
občin Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž

Zanjo:

Stanislav Ivanuša

Besedilo:

Maja Botolin Vaupotič, Stanka Špindler

Fotografije:

Sabina Smodiš

Jezikovni pregled:

Marijana Korotaj

Tisk:

Tiskarna Ekart

Projekt je podprla Ustanova dr. Antona Trstenjaka
na podlagi razpisa štipendij in sofinanciranja projektov za leto 2020

Ormož, oktober 2020